

prof. dr. sc. Zora Popović
Ljiljana Kovačević
Kristina Kristek
Silvija Krnić

Kemija²

Zbirka zadataka iz kemije za drugi razred gimnazije

PRVO IZDANJE

2020.

Nakladnik

ALFA d. d. Zagreb

Nova Ves 23a

Za nakladnika

Miro Petric

Direktorica nakladništva

mr. sc. Daniela Novoselić

Urednica za Prirodu, Biologiju i Kemiju

mr. sc. Daniela Novoselić

Recenzija

Izv. prof. dr. sc. Draginja Mrvoš Sermek

Romina Tomas Grđan, prof.

Lektura

Marijana Ivić

Likovno grafičko oblikovanje

Hrvoje Bronić

Ilustracije

Igor Bojan Vilagoš

Fotografije

shutterstock.com

arhiva Alfe

Tehnička priprema

Ivan Herceg

Tisak

Tiskara Zelina

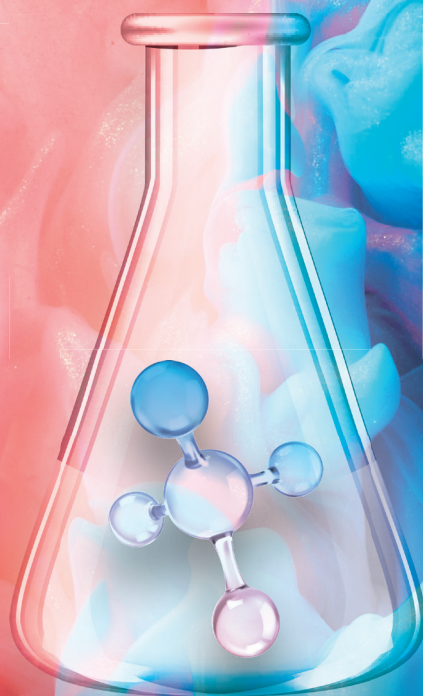
Proizvedeno u Republici Hrvatskoj, EU

CIP zapis dostupan je u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem **001068140**.

Drugi obrazovni materijal odobrila je Agencija za odgoj i obrazovanje od **30. lipnja 2020.**, **KLASA: 602-09/20-01/0370**, **URBROJ: 561-08/12-20-2**.

© Alfa

Ova knjiga, ni bilo koji njezin dio, ne smije se umnožavati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Kemija ²

Zbirka zadataka za drugi razred gimnazije

Predgovor

Dragi učenici,

pred vama je Zbirka zadataka iz kemije za drugi razred gimnazije namijenjena vama, kako biste lakše ostvarili odgojno-obrazovne ishode predmetnog kurikulumuma kemije. Radi lakšeg snalaženja zbirka je podijeljena na pet tematskih cjelina: *Napredovanje kemijskih reakcija, Tvari, Energija i kemijske promjene, Kemijska kinetika i Otopine.*

Svaka tema na početku sadrži uvod kao kratki podsjetnik i sistematizaciju činjenica, te postupno riješene primjere zadataka koji će vam olakšati aktivno usvajanje gradiva. Nakon toga slijede pitanja i zadatci različitih tipova i težine.

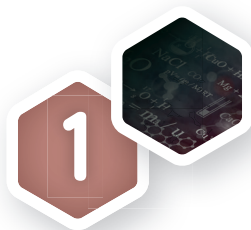
Svaki zadatak pročitajte pažljivo kako biste ga u potpunosti razumjeli. Zadatke rješavajte u svojim bilježnicama, sustavno i pregledno.

Na kraju zbirke nalaze se *Rješenja* svih zadataka. Provjerite ih tek kada ste samostalno riješili zadatak, time će zadovoljstvo postignutim biti veće.

Autorice

Napredovanje kemijskih reakcija

Doseg kemijske reakcije u stehiometriji
Mjerodavni reaktant

7
8

Tvari

Metali i njihovi spojevi
Nemetali i njihovi spojevi
Organski spojevi

15
26
37

Energija i kemijske promjene

Toplinski kapacitet
Entalpija
Reakcijska entalpija
Entalpijski dijagram
Standardna entalpija fazne promjene
Hessov zakon

48
49
49
51
54
55

Kemijska kinetika

Brzina kemijske reakcije
Čimbenici koji utječu na brzinu kemijske reakcije
Molekularnost reakcije
Zakon brzine reakcije
Red reakcije
Vrijeme polureakcije
Arrheniusova jednadžba

63
67
68
68
69
70
76

Otopine

Izražavanje kvantitativnog sastava otopina
Razrjeđivanje otopina
Miješanje otopina
Koligativna svojstva otopina
Tlak para otopina (Raoultov zakon)
Povišenje vrelišta i sniženje ledišta otopina
Osmotski tlak otopine

83
89
91
98
98
99
104

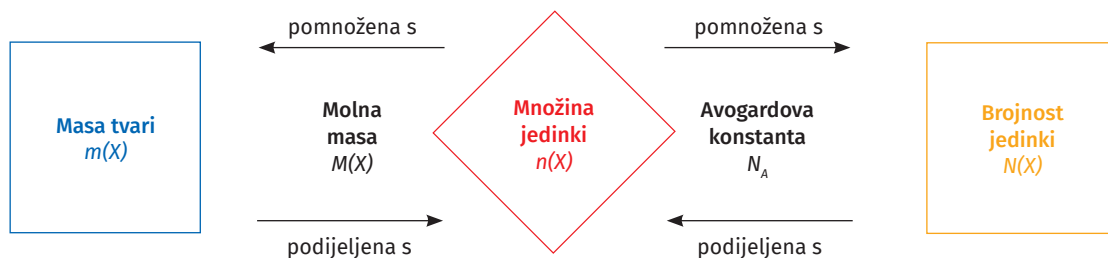
1

NAPREDOVANJE KEMIJSKIH REAKCIJA

Doseg kemijske reakcije u stehiometriji

Poznavanje stehiometrije kemijske promjene omogućuje nam upoznati promjene mjerljivih veličina i kvantitativne odnose tvari koje sudjeluju u danoj kemijskoj reakciji. Svim kemijskim promjenama svojstveno je napredovanje reakcije pa je poznavanje množine pretvorbi ključno za kvantitativan opis reakcije.

Svi kemijski izračuni zapravo su povezani s množinom jedinki (vidi shematski prikaz).

Doseg reakcije (napredak reakcije) fizička je veličina koja opisuje napredovanje kemijske reakcije.

Označava se grčkim slovom ξ (ksi).

Doseg reakcije jednak je množini reakcijskih pretvorbi (n_r), odnosno broju reakcijskih pretvorbi (N_r) podijeljenih s Avogadrovom konstantom (N_A).

$$\xi = n_r = \frac{N_r}{N_A}$$

Izračunava se iz promjene množine bilo kojeg sudionika (reaktanata) reakcije podijeljene s njegovim stehiometrijskim koeficijentom (stehiometrijski broj) koji se označava malim grčkim slovom „ni“ (ν).

$$\xi = \frac{\Delta n(X)}{\nu(X)}$$

Δn – promjena množine tvari

$\nu(X)$ – stehiometrijski koeficijent reaktanata ili produkata

Primjer 1.1.

Izgaranjem etanola $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}(\text{l}) + 3\text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{CO}_2(\text{g}) + 3\text{H}_2\text{O}(\text{l})$ nastalo je 5,4 mol ugljikova dioksida.

Doseg reakcije izračunavamo prema izrazu:

$$\xi = \frac{\Delta n(\text{CO}_2)}{\nu(\text{CO}_2)}$$

$$\xi = \frac{5,4 \text{ mol}}{2} = 2,7 \text{ mol}$$

Doseg reakcije je 2,7 mol.

Primjer 1.2.

Koliki je doseg reakcije ako u reakciji etanola i kisika $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}(\text{l}) + 3\text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{CO}_2(\text{g}) + 3\text{H}_2\text{O}(\text{l})$ imamo na raspolaganju 4 mol etanola i 6 mol kisika?

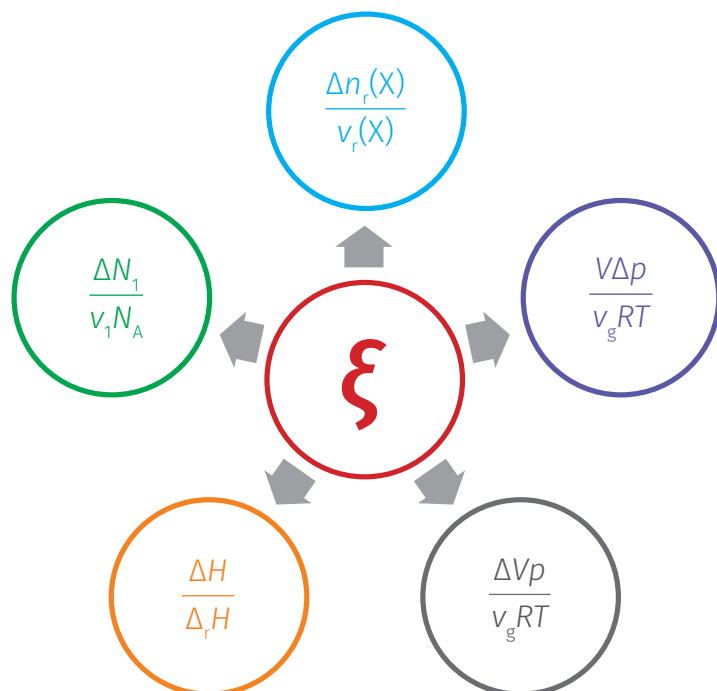
$$\xi = \frac{\Delta n(\text{C}_2\text{H}_5\text{OH})}{\nu(\text{C}_2\text{H}_5\text{OH})} = \frac{4 \text{ mol}}{1} = 4 \text{ mol}$$

$$\xi = \frac{\Delta n(\text{O}_2)}{\nu(\text{O}_2)} = \frac{6 \text{ mol}}{3} = 2 \text{ mol}$$

Doseg reakcije je 2 mol jer za više nema dovoljno kisika. Kisik određuje najveći mogući doseg reakcije.

Reaktant koji u kemijskoj reakciji određuje maksimalnu vrijednost dosega reakcije naziva se **mjerodavni reaktant** (limitirajući reaktant).

Doseg reakcije povezan je s različitim fizičkim veličinama:

Mjerodavni reaktant

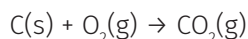
Kad kemičar izvodi neku reakciju od njegova interesa on je obično ne izvodi u točnim **stehiometrijskim količinama**, tj. molnim omjerima razmjernim s izjednačenom jednačbom kemijske reakcije. Zapravo će neki od reaktanata biti prisutni u suvišku, a ne treba zaboraviti ni da nisu sve kemijske reakcije kvantitativne. Reaktant koji se prvi iscrpi (utroši) naziva se **mjerodavni reaktant**, što znači da dodatnim produljenjem tijeka reakcije ne nastaje više ciljani produkt.

Vizualizacija je vrlo jednostavna. Zamislimo plesače na prigodno organiziranom plesu gdje se nalazi 14 plesača i 9 plesačica. Kad se formiraju plesni parovi, jasno je da 5 plesača ostaje bez partnerice za ples.

Primjer 1.3.

Koliko će ugljikova(IV) oksida nastati oksidacijom 48,06 g ugljika s 96 g kisika?

Najprije napišemo jednačbu kemijske reakcije:

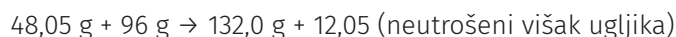
Sljedeći je korak zadane mase tvari preračunati u njihove množine:

$$n(\text{C}) = \frac{48,06 \text{ g}}{12,01 \text{ g mol}^{-1}} = 4,000 \text{ mol}$$
$$n(\text{O}_2) = \frac{96 \text{ g}}{32 \text{ g mol}^{-1}} = 3,000 \text{ mol O}_2$$

Iz jednačbe se iščitava da su 1 mol ugljika i 1 mol kisika potrebni za stvaranje 1 mol ugljikova(IV) oksida. Vidljivo je da kisika nema dovoljno i da je on mjerodavni reaktant, jer nakon što se utroše 3 mol prisutnog kisika stvaranje ugljikova(IV) oksida prestaje. Znači, može nastati samo 3,000 mol ugljikova(IV) oksida.

$$m(\text{CO}_2) = 3,000 \text{ mol} \times 44,01 \text{ g mol}^{-1} = 132,0 \text{ g}$$

Pogledajmo to s aspekta održivosti mase kemijske reakcije:

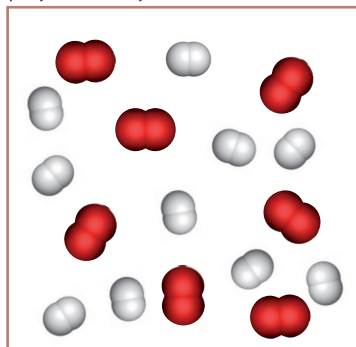
Zadaci

1. U reakciji $2\text{CO}(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{CO}_2(\text{g})$ nastalo je 2,4 mol ugljikova dioksida. Koliki je doseg reakcije?
  - (a) 2,4 mol
  - (b) 2,4
  - (c) 1,2 mol
  - (d) 1,2
2. Koliki je doseg reakcije ako je u reakciji $2\text{CO}(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{CO}_2(\text{g})$ utrošeno 1,2 mol kisika?
  - (a) 2,4 mol
  - (b) 2,4
  - (c) 1,2 mol
  - (d) 1,2
3. reakciji gorenja propana: $\text{C}_3\text{H}_8(\text{g}) + 5\text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 3\text{CO}_2(\text{g}) + 4\text{H}_2\text{O}(\text{l})$ nastalo je 20 g ugljikova dioksida. Odredite doseg reakcije.
  - (a) 0,45
  - (b) 0,45 mol
  - (c) 0,15
  - (d) 0,15 mol
4. Reakcijom vodika i klora nastalo je 30 g klorovodika: $\text{H}_2(\text{g}) + \text{Cl}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{HCl}(\text{g})$. Koliki je doseg reakcije?
  - (a) 0,82
  - (b) 0,82 mol
  - (c) 0,41
  - (d) 0,41 mol
5. Odredite broj reakcijskih pretvorbi za reakciju sinteze klorovodika $\text{H}_2(\text{g}) + \text{Cl}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{HCl}(\text{g})$ ako je u reakciji nastalo 40 g klorovodika?
  - (a) $6,61 \times 10^{23}$ puta
  - (b) $3,30 \times 10^{23}$ puta
  - (c) $1,65 \times 10^{23}$ puta
  - (d) $1,32 \times 10^{24}$ puta

6. Izgaranjem etanola nastalo je 80 g ugljikova dioksida: $C_2H_5OH(l) + 3O_2(g) \rightarrow 2CO_2(g) + 3H_2O(l)$. Koliki je doseg reakcije?
- (a) 0,91
 (b) 0,91 mol
 (c) 1,82
 (d) 1,82 mol
7. Koliko se puta dogodila reakcija izgaranja etanola $C_2H_5OH(l) + 3O_2(g) \rightarrow 2CO_2(g) + 3H_2O(l)$ ako je u reakciji nastalo 80 g ugljikova dioksida?
- (a) $1,09 \times 10^{24}$ puta
 (b) $1,09 \times 10^{-24}$ puta
 (c) $5,48 \times 10^{23}$ puta
 (d) $3,01 \times 10^{23}$ puta

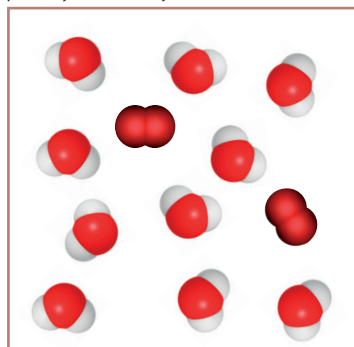
8. Odredite mjerodavni reaktant u reakciji vodika i kisika prikazanoj crtežom.

prije reakcije

10 H₂ i 7 O₂

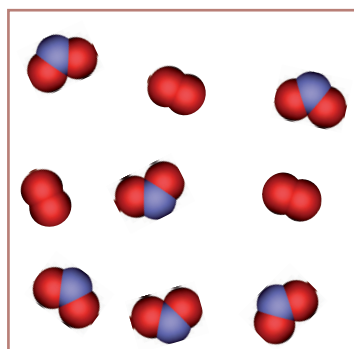
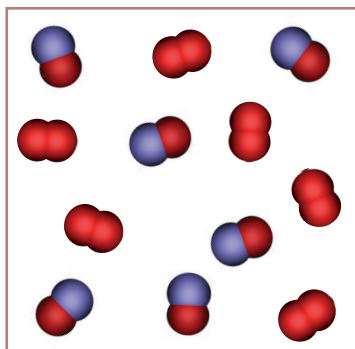
poslije reakcije

10 H₂O i 2 O₂

9. Crtežom (slično kao u 1. zadatku) prikažite opisanu reakciju: osam molekula dušika reagira sa šest molekula kisika pri čemu nastaje dušikov(IV) oksid. Odredite mjerodavni reaktant u reakciji.

10. Napišite jednadžbu kemijske reakcije prikazanu crtežom i odredite mjerodavni reaktant.

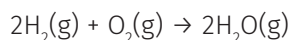

legenda:

11. Izračunajte masu klorovodika koja nastaje sintezom iz 0,490 g vodika i 50,0 g klora.

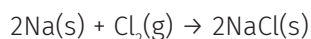
12. Voda nastaje reakcijom vodika i kisika koju opisuje sljedeća jednačba kemijske reakcije:

Odredite mjerodavni reaktant za svaku predloženu reakcijsku smjesu:

- (a) 100 molekula H_2 i 40 molekula O_2
- (b) 100 molekula H_2 i 100 molekula O_2
- (c) 0,50 mol H_2 i 0,75 mol O_2
- (d) 0,80 mol H_2 i 0,75 mol O_2
- (e) 5,00 g H_2 i 56,00 g O_2 .

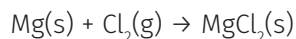
13. Reakciju natrija i klora opisuje sljedeća jednačba kemijske reakcije:

Ako reakcijska smjesa sadrži 12,5 g natrija i 25,2 g klora:

- A. Odredite mjerodavni reaktant.
- B. Izračunajte masu nastalog natrijeva klorida.

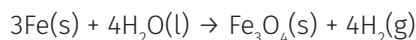
14. Reakciju magnezija i klora opisuje sljedeća jednačba kemijske reakcije:

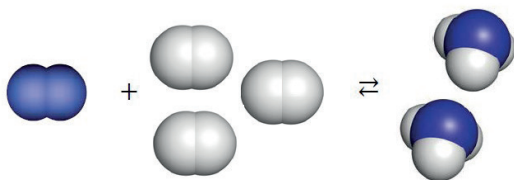
Ako reakcijska smjesa sadrži 20 g magnezija i 20 g klora:

- A. Odredite mjerodavni reaktant.
- B. Izračunajte masu nastalog magnezijeva klorida.

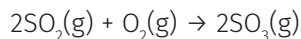
15. Reakcijska smjesa sadrži 40,0 g željeza i 16,0 g vode. Odredite koji je reaktant mjerodavni, a koji je reaktant u suvišku za reakciju prikazanu jednačbom:

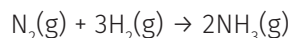
16. Reakcijom dušika i vodika nastaje amonijak. Napišite jednačbu kemijske reakcije. Odredite mjerodavni reaktant u reakciji ako reakcijska smjesa sadrži 7 g dušika i 5 g vodika.

17. Izračunajte najveću masu sumporova(VI) oksida koja može nastati reakcijom 25,0 g sumporova(IV) oksida i 6,0 g kisika, prema sljedećoj jednačbi kemijske reakcije.

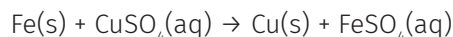
18. Amonijak nastaje sintezom iz elemenata koju prikazuje jednažba kemijske reakcije:

Volumen amonijaka koji nastaje reakcijom 6,00 L dušika i 6,00 L vodika pri standardnim je uvjetima:

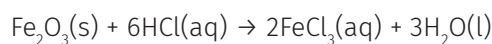
- (a) 44,8 L   (b) 89,6 L
(c) 134 L   (d) 269 L.

19. Na temelju zadane jednažbe kemijske reakcije izračunajte:

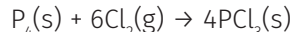
- A. Koje će tvari biti prisutne u reakcijskoj smjesi nakon završetka kemijske reakcije ako reagira 2,0 mol Fe i 3,0 mol CuSO_4 ? Kolika će biti množina svake od prisutnih tvari?
B. Koje će tvari biti prisutne u reakcijskoj smjesi nakon završetka kemijske reakcije ako reagira 20,0 g Fe i 40,0 g CuSO_4 ? Kolika će biti masa svake od prisutnih tvari?

20. U vodenoj otopini, oksid metala može reagirati s kiselinom pri čemu nastaju sol i voda:

- A. Odredite mjerodavni reaktant. Izračunajte množinu svakog od nastalih produkata u reakciji 35 g Fe_2O_3 s 35 g klorovodične kiseline.
B. Izračunajte masu neizreagiranog reaktanta prisutnog u suvišku.

21. Fosforov(III) klorid, sirovina u proizvodnji nekih pesticida i herbicida, sintetizira se reakcijom fosfora i klora.

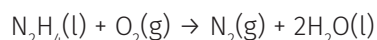

- A. Izračunajte množinu fosforova(III) klorida koja nastaje reakcijom 20,5 g fosfora i 20,5 g klora?
B. Izračunajte masu fosforova(III) klorida koja nastaje reakcijom 55 g klora i 25 g fosfora. Odredite reaktant u suvišku.
C. U reakcijskoj posudi nalazi se 15 mol fosfora i 35 mol klora. Odredite koje će tvari biti prisutne u reakcijskoj posudi nakon završetka reakcije i izračunajte množine svake tvari.

22. Gorenjem etanola nastaju ugljikov(IV) oksid i voda. Napišite izjednačenu jednažbu kemijske reakcije i odgovorite:

- A. Koje će tvari biti prisutne u reakcijskoj posudi ako 2,5 mol etanola izreagira sa 7,5 mol kisika? Izračunajte množinu svake od prisutnih tvari?
B. Kolika će masa ugljikova(IV) oksida i kolika masa vode nastati izgaranjem 225 g etanola.

23. Hidrazin se koristi kao raketno gorivo. Reakcija hidrazina s kisikom opisuje se sljedećom jednažbom kemijske reakcije:

U raketnom motoru za reakciju je dostupno 2,29 g hidrazina i 3,14 g kisika.

- A. Odredite mjerodavni reaktant.
B. Koji je reaktant u suvišku i kolika je masa neizreagiranog reaktanta?
C. Izračunajte masu nastale vode u reakciji.

TVARI

Metali i njihovi spojevi

Poznavanje stehiometrije kemijske promjene omogućuje nam upoznati promjene mjerljivih veličina i kvantitativne odnose tvari koje sudjeluju u danoj kemijskoj reakciji. Svim kemijskim promjenama svojstveno je napredovanje reakcije pa je poznavanje množine pretvorbi ključno za kvantitativan opis reakcije.

Svi kemijski izračuni zapravo su povezani s množinom jedinici (vidi raniji shematski prikaz).

1. Koji su najzastupljeniji elementi u Zemljinoj kori?

- (a) H, O, C
- (b) O, Si, Fe
- (c) O, Al, Si
- (d) Al, Si, Fe

2. Koristeći podatke u tablici, odgovorite na pitanja koja se odnose na elemente **Q, R, S, T i X**.

Element	Protonski broj	Maseni broj	Elektronska struktura atoma
Q	3	7	2, 1
R	20	40	2, 8, 8, 2
S	18	40	2, 8, 8
T	8	18	2, 6
X	19	39	2, 8, 8, 1

- A. Atomi kojeg elementa imaju 22 neutrona?
- B. Koji je element plemeniti plin?
- C. Koja dva elementa grade ione koji su izoelektronski s argonom?
- D. Koja su dva elementa u istoj skupini PSE-a i koja je to skupina?
- E. U kojim se periodama PSE-a nalaze navedeni elementi?
- F. Koji je element najreaktivniji metal?
- G. Koji je od elemenata kalcij?

3. Odredite točnu tvrdnju:

- (a) Najveću prvu energiju ionizacije od alkalijskih metala ima litij.
- (b) Alkalijski metali pokazuju veliku sličnost u kemijskom ponašanju uz odstupanje litija koji pokazuje kemijsku sličnost sa zemnoalkalijskim metalom magnezijem.
- (c) Kemijska svojstva alkalijskih metala karakterizirana su stabilnošću oksidacijskog stanja +1 u obliku jednovalentnih alkalijskih kationa opće formule M^+ .
- (d) Reakcija alkalijskih metala s vodom vrlo je egzotermna pri čemu je oslobođena toplina dovoljna da zapali vodik koji se razvija.
- (e) Sve su tvrdnje točne.

4. Precrtajte tablicu i dopunite je, po uzoru na prvi alkalijski metal litij, za sve ostale alkalijske metale.

Perioda	Naziv elementa, kemijski simbol	Z	Razmjeseštaj elektrona u elektronskom omotaču atoma
2	litij, Li	3	2, 1

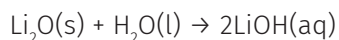
5. Natrijev atom i natrijev ion:
- (a) imaju jednaka kemijska svojstva
  - (b) imaju jednak broj elektrona
  - (c) imaju jednak broj protona
  - (d) imaju jednak broj protona i elektrona.
6. Tvar sadži samo natrij, sumpor i kisik. Ustanovljen je sastav tvari izražen u masenim postotcima: 17,04 % natrija i 47,41 % sumpora. Relativna je molekulska masa tvari 270. Odredite empirijsku i molekulsku formulu spoja.
7. Natrij ostavljen na zraku gubi svoj metalni sjaj zbog reakcije s kisikom, ugljikovim(IV) oksidom i vodenom parom iz zraka. Napišite jednadžbu kemijske reakcije.
8. Gorenjem natrija u atmosferi klora nastaje natrijev klorid. Izračunajte:
- A. masu natrijeva klorida koja se može dobiti tom reakcijom iz 50 mg natrija
  - B. masu klora koji se utroši u toj reakciji
  - C. volumen klora utrošenog u toj reakciji, pri tlaku 101 325 Pa i 273,15 K.
9. Lewisovim formulama prikazane su strukture aniona što sadrže kisik. Napišite njihove nazive.

10. Jednadžbama kemijske reakcije prikažite:
- A. reakciju litija i kisika
  - B. reakciju natrija i kisika
  - C. reakciju kalija i kisika.

Imenujte nastale produkte.

11. Astronauti dnevno izdahnu oko 2500 g vode. Litijev oksid koristi se u svemirskim letjelicama za uklanjanje (apsorpciju) te vode. Izračunajte koliko kilograma litijeva oksida mora ponijeti svemirska letjelica za tridesetodnevno putovanje trojice astronauta.

12. Alkalijski metali burno reagiraju s vodom. Jednadžbom kemijske reakcije prikažite reakciju kalija i vode. Imenujte nastale produkte.

13. Jednadžbom kemijske reakcije prikažite reakciju natrijeve lužine i ugljikova(IV) oksida iz zraka.

14. Hidroksidi alkalijskih metala čvrsti su ionski spojevi, bazičnog karaktera.

- A. Koji hidroksid alkalijskih metala nije topljiv u vodi? Napišite naziv i kemijsku formulu navedenog hidroksida.
- B. Izračunajte množinski udio kisika u tom spoju.
- C. U koliko se grama tog spoja nalazi 5 g toga metala?

15. Litijev hidroksid koristi se za uklanjanje viška ugljikova(IV) oksida u svemirskim letjelicama i podmornicama. Napišite jednadžbu kemijske reakcije.

16. Plin koji se razvija reakcijom hidrida alkalijskih metala s vodom jest:

- (a) kisik   (b) klor   (c) vodik
- (d) ne dolazi do reakcije   (e) nijedan odgovor nije točan.

17. Hidridi alkalijskih metala burno reagiraju s vodom.

- A. Prikažite jednadžbom kemijske reakcije reakciju kalijeva hidrida i vode.
- B. Objasnite kako raste reaktivnost hidrida alkalijskih metala.

18. Azidi su soli azidne kiseline, HN_3 . Azidni anion, formule N_3^- , konjugirana je baza azidne kiseline (vidi poglavlje Kiseline, baze i soli). Natrijev azid je sol koja nalazi primjenu kao aktivator zračnih jastuka u automobilima. Detonacijom, izazvanom udarom, razlaže se prema jednadžbi kemijske reakcije:

- A. Oslobođeni natrij reagira s kalijevim nitratom pa nastaju kalijev i natrijev oksid. Nastali oksidi i silicijev dioksid reagiraju tvoreći alkalni silikat (staklo) koji je inertna tvar. Jednadžbama kemijske reakcije prikažite opisane promjene.
- B. Objasnite zašto je dušik dobar odabir za punjenje zračnog jastuka.
- C. Objasnite zašto je važno da natrij koji nastaje reakcijom odmah reagira dajući novi spoj.
- D. Razlaganjem 130,04 g natrijeva azida nastaje 45,98 g natrija. Koliko se grama natrijeva azida treba razložiti da nastane 80 L dušika? Gustoća je dušika $1,251 \text{ g dm}^{-3}$.

19.*Koliko kloridnih iona okružuje svaki kalijev ion u kristalnoj rešetki kalijeva klorida ako se kloridni ioni nalaze u vrhovima kocke i u središtu svake od ploha kocke?

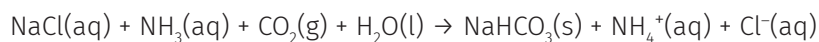
- (a) 1   (b) 4   (c) 6   (d) 8

20. Kalijev klorid je ionski spoj. Koja od tvrdnji **nije** točna?

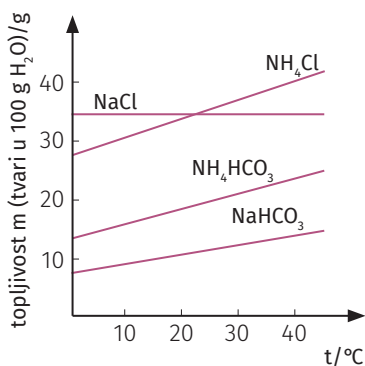
- (a) Ima visoko talište.
(b) Vodi električnu struju u svim agregacijskim stanjima.
(c) Topljiv je u vodi.
(d) Ioni tvore pravilnu kristalnu rešetku.

21. Odredite maseni udio kristalne vode u sodi, natrijevu karbonatu dekahidratu, $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$.

22. Jedan od načina dobivanja natrijeva karbonata je i Solvayev postupak. Ugljikov dioksid dobiven zagrijavanjem vapnenca provodi se kroz vodenu otopinu amonijaka i natrijeva klorida:

A. Na temelju dijagrama topljivosti soli, obrazložite zašto se u Solvayevu postupku, od četiri moguće soli, taloži natrijev hidrogenkarbonat.

B. Jednadžbom kemijske reakcije prikažite žarenje natrijeva hidrogenkarbonata.

C. Odredite masu natrijeva karbonata nastalu žarenjem 10 g natrijeva hidrogenkarbonata.

D. Odredite volumen oslobođenog ugljikova dioksida ako se reakcija odvija pri 800 °C i tlaku od 1 bar.

E. Izračunajte broj molekula vode nastao u gore navedenoj reakciji.

23. Što **nije** točno za zemnoalkalijske elemente?

- (a) Pripadaju drugoj skupini PSE-a.
(b) U valentnoj ljusci imaju dva elektrona.
(c) Gustoće zemnoalkalijskih metala manje su od gustoća alkalijskih metala.
(d) Njihova vrelišta i tališta viša su od vrelišta i tališta alkalijskih metala.

24. Zapis razmještaja elektrona u elektronskom omotaču atoma berilija jest 2, 2. Napišite raspored elektrona u ljuskama elektronskog omotača atoma ostalih zemnoalkalijskih metala (Mg, Ca, Sr, Ba).

25. Atom elementa X koji sadrži 12 protona kemijski se veže s atomom elementa Y koji sadrži 9 protona. Odredite vrstu kemijske veze i napišite formulu spoja.

26. Za svako svojstvo navedite smjer promjena u skupini slijedom porasta protonskog broja ($\rightarrow$, $\leftarrow$).

Be Mg Ca Sr Ba Ra

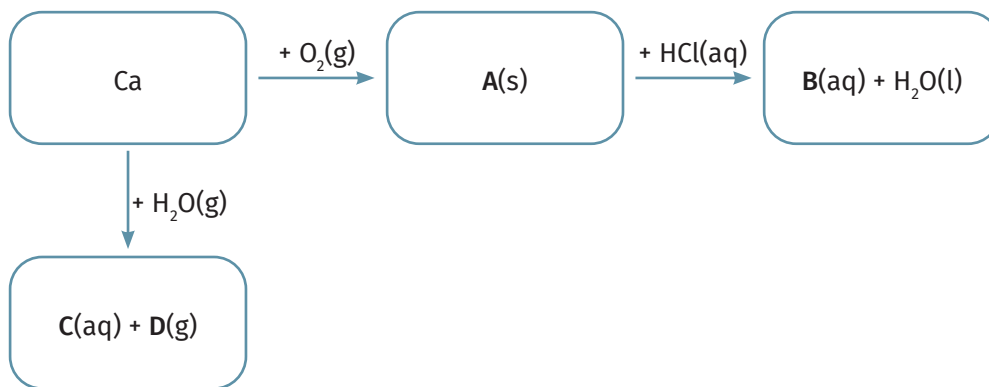
U skupini zemnoalkalijskih elemenata mogu se primijetiti sljedeće promjene:

- A. Energija ionizacije se smanjuje.
- B. Afinitet prema elektronu se povećava.
- C. Raste radijus atoma.
- D. Hidroksidi postaju sve manje topljivi u vodi.

27. Koje su tvrdnje o spojevima zemnoalkalijskih elemenata s kisikom točne?

- (a) Svi zemnoalkalijski elementi s kisikom daju okside.
- (b) Samo berilij gradi nestabilni peroksid.
- (c) Svi oksidi zemnoalkalijskih elemenata s vodom daju hidrokside (bazični oksidi) prema jednadžbi kemijske reakcije: $\text{MO(s)} + \text{H}_2\text{O(l)} \rightarrow \text{Mg(OH)}_2\text{(s)}$.
- (d) Be(OH)_2 i BeO su amfoterni.
- (e) Oksidi se dobivaju žarenjem pripadnih karbonata reakcijom koju opisuje sljedeća jednadžba kemijske reakcije: $\text{MCO}_3\text{(s)} \rightarrow \text{MO(s)} + \text{CO}_2\text{(g)}$.
- (f) Sve su tvrdnje točne.

28.

Proučite ponuđenu reakcijsku shemu.

- A. Jednadžbom kemijske reakcije prikažite promjenu pri kojoj nastaje tvar **A**.
- B. Jednadžbom kemijske reakcije prikažite promjenu pri kojoj nastaje tvar **B**.
- C. Jednadžbom kemijske reakcije prikažite promjenu pri kojoj nastaju tvari **C** i **D**.
- D. Ispišite kemijske formule i nazive tvari označenih kao **A(s)**, **B(aq)**, **C(aq)** i **D(g)**.
- E. Tijekom reakcije kalcijeva oksida i vode dolazi do promjene temperature sustava. Ta se pojava koristi za zagrijavanje sadržaja nekih limenki. Je li to egzotermna ili endotermna promjena?
- F. Napišite jednadžbu kemijske reakcije za promjenu opisanu u zadatku E.

29. Napišite jednadžbe kemijskih reakcija:

- A. kalcij + vodik
- B. magnezij + kisik
- C. magnezijev oksid + voda
- D. termičko razlaganje magnezijeva karbonata.

30. Izračunajte masu kalcijeva oksida koji nastaje potpunim razlaganjem kalcijeva karbonata mase 200 g. Koliki volumen ugljikova(IV) oksida nastaje u reakciji pri temperaturi 17 °C i tlaku 98,6 kPa.

31. Od svih lužina zemnoalkalijskih metala najjača je:

- (a) $\text{Ca}(\text{OH})_2(\text{aq})$
- (b) $\text{Mg}(\text{OH})_2(\text{aq})$
- (c) $\text{Ba}(\text{OH})_2(\text{aq})$
- (d) $\text{Be}(\text{OH})_2(\text{aq})$.

32. Magnezijev klorid može se pripraviti reakcijom metala i kiseline. Koji će reaktanti dati taj produkt?

- (a) magnezijev karbonat i sumporna kiselina
- (b) magnezij i dušična kiselina
- (c) magnezijev oksid i solna kiselina